

מדוע עונשיו של קורוז היה בכליעת הארץ

1. במדבר פרק טז

- ויאמר משה בזאת תדעו כי יקוק שלחני לעשות את כל המעשים האלה כי לא מלבי:
(כט) אם-כמות כל-האדם ימתן אלה ופקדת כל-האדם יפקד עליהם לא יקוק שלחני:
(ל) ואם-בריאה יברא יקוק ופצתה האדמה את-פיה ובלעה אתם ואת-כל-אשר להם וירדו חיים שאלה וידעתם כי נאצו האנשים האלה את-יקוק:
(לא) ויהי ככלתו לדבר את כל-הדברים האלה ותבקע האדמה אשר תחתיהם:
(לב) ותפתח הארץ את-פיה ותבלע אתם ואת-בתיהם ואת כל-האדם אשר לקרח ואת כל-הרכושי:
(לג) וירדו הם וכל-אשר להם חיים שאלה ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל:
(לד) וכל-ישראל אשר סביבתיהם נסו לקלם כי אמרו פן-תבלענו הארץ:

2. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף לז עמוד ב

ואמר רב יהודה בריה דרבי חייא: מיום שפתחה הארץ את פיה וקיבלתו לדמו של הבל - שוב לא פתחה, שנאמר מכנף הארץ זמרת שמענו צבי לצדיק, מכנף הארץ ולא מפי הארץ. איתיביה חזקיה אחיו: ותפתח הארץ את פיה! - אמר ליה: לרעה - פתחה, לטובה - לא פתחה.

3. מדרש תנחומא (בובר) פרשת וארא סימן יח

אמרו רבותינו כשם שיש לאשה ראש, כך יש לארץ ראש שנא' וראש עפרות תבל (משלי ח כו), וכשם שיש לאשה אזנים, כך יש לארץ אזנים, שנאמר והאזיני ארץ (ישעיה א ב), וכשם שיש עינים לאשה, כך יש עינים לארץ, שנאמר ופצתה הארץ את פיה (במדבר טז לב), וכשם שיש ידים לאשה, כך יש ידים לארץ, שנאמר והארץ הנה רחבת ידים (בראשית לד כא), וכשם שיש טבור לאשה, כך יש טבור לארץ, שנאמר יושבי על טבור הארץ (יחזקאל לח יב), וכשם שהאשה עוברת ויולדת, כך הארץ, שנאמר היוחל ארץ ביום אחד אם יולד גוי פעם אחת, (ישעיה סו ח), אלו ישראל שהקב"ה מביאם ומכניס אותם פעם אחת בירושלים וירושלים תמיה, שנאמר ואמרת בלבבך מי יולד לי (כל) [את] אלה (שם /ישעיהו/ מט כא), א"ל הקדוש ברוך הוא חייך לשעה קלה אני מקבץ את גלותך, שכך אמר ישעיה, שאי סביב עיניך וראי כלם נקבצו באו לך (שם שם /ישעיהו מ"ט/ יח).

4. אור החיים במדבר פרשת קורח פרק טז פסוק ל

(ל) ואם בריאה וגו'. כפל לומר בריאה יברא ה', יתבאר על דרך אומרם ז"ל (סנהדרין לז ב) בפסוק ארוך וכו' האדמה אשר פצתה את פיה שמאותו יום נסתם ונחתם פי הארץ, וכשהיא רוצה לומר שירה לפני ה' כדרך כל הנבראים שאומרים שירה לפני הבורא היא אומרת בכנפיה דכתיב (ישעיה כד) מכנף הארץ זמירות שמענו, וכאן כשרצה משה להעניש הרשעים ההם אמר ואם בריאה פירוש אותה בריאה שכבר ברא ה' שהיא פי הארץ ועל ידי מעשה נסתם והיה כלא היה עתה יחזור ה' לברוא אותה הבריאה שיהיה לה פה ופצתה הארץ את פיה שהיה לה מקודם ובלעה אותם. ואולי כי זה יהיה לה תיקון למה שפצתה לבלוע איש צדיק עתה תפצה פיה לבלוע אויבי ה':

5. מלבי"ם במדבר פרשת קורח פרק טז פסוק ל

(ל) ואם, לכן צריך שיתברר הדבר ע"י מופת חזק ונס הדומה כבריאת יש מאין שעז"א ואם בריאה יברא ה' שפעל ברא בא על בריאת יש מאין שנס זה לא יעשה עפ"י הטבע או ע"י איש מופת רק ע"י ה' לבדו, וידעתם כי נאצו האנשים האלה את ה', כי באמת הייתי שליח מה' לכל המעשים וע"כ קנא ה' לתורתו ויעש את הנס הגדול הזה, ומעתה יאמינו בתורה ובשליחות משה, אולם איך היה המופת הזה דומה כבריאת יש מאין והלא יקרה בכל עת שתפתח הארץ את פיה ע"י רעש הארץ ותבלע ערים ויושביהם? נבין את זה אם נשים אל לבנו עוד פליאה עצומה שיש בענין זה, שכבר נתברר בפ' במדבר

בשם מדרש מדות שמן מחנה ישראל עד מחנה לוייה היה מרחק מיל, ומשם עד המשכן היה ג"כ מרחק מיל. והנה כתיב ותפתח הארץ את פיה מבואר שלא פתחה רק פה אחד, ומשמע שהיה פתיחת הפה קרוב למשכן דתן ואבירם ששם עמד משה, וא"כ יפלא איך נבלע בית קרח שהיה במחנה לוייה רחוק ממקום הפה אלפים אמה, וכ"ש שיקשה איך נבלע קרח עצמו שעמד אז לפני אהל מועד והיה רחוק ממקום הפה ארבעת אלפים אמה, מתנענע ופותחו ברצונו ובלוע אל תוכו ברצון וסוגר פיו אחר שבלע ומוריד הנבלע אל חדרי בטן, וכמו שברומזה למדנו כי ברא ה' בריאה חדשה בארץ שנעשה לה פה דומה כפה של בעל חי שיש לו חיות והוא א' ה' את פי האתון שיהי' בו כח הדבור כן ברא את פי הארץ כפה של בע"ה שיש בו חיות ורצון, ותחלה שלחה את פיה ובלעה אל תוכה אהלי דתן ואבירם וכל אשר להם וירדו אל חדרי בטנה, ואח"כ האריכה את פיה ב' אלפים אמה עד מחנה לוייה ובלעה את כל אשר לקרח, ואח"כ האריכה פיה עוד ב' אלפים אמה עד פתח אהל מועד ובלעה את קרח עצמו שנחרך בתוך כך מן האש והיו מן הבלועים והשרופים. וזה היה עקר הנס שעז"א שפה הארץ ופי האתון הם מן הדברים שנבראו בע"ש בין השמשות, כי היה בריאה שאין דוגמתה בעולם שנברא בששת ימי המעשה רק בעולם הפלאות, וחז"ל אמרו במד' שאפי' מחט שהיה לאחד מהם בכ"מ נתגלגלה אל פי הארץ ונבלעה, לדעתם הי' לפה זה כח המושך שהיה שואף עצמיים שרוצה לבלעם מרחוק ובלועם אל תוך מעיו, והנה אמר ואם בריאה יברא ה', כי הארץ עצמה נבראה יש מאין ביום הראשון כמ"ש בראשית ברא אלהים את הארץ, ומכסה הארץ עד עומק תהום רבה היא בריאה ועומדת מכבר, ועתה חדש ה' בה בריאה חדשה שנעשה לה פה מתנענע שעלה מן התהום שזה קורא בשם שאול עד למעלה, ועז"א ואם בריאה יברא ה' ר"ל להארץ הברואה מכבר יש מאין יברא ה' בה בריאה חדשה ג"כ יש מאין והוא שתפצה את פיה, כבע"ח הפותח פיו ומניעו ברצונו. ובמד' אמר שהיתה הפתיחה קטנה רק כפי רוחב גוף אדם, כי הי' הפה מתפשט ומתקמץ נתארך ונתקצר לפי גודל הדבר שרצה לבלוע ולפי רחוקו מן המקום ששם נפתח, וכשבאו אל תוך הפה היו חיים עוד עד שירדו אל השאול בעמקי תהומות:

6. אלשיך על במדבר פרשת קורח פרק טז פסוק לב

ויהי ככלותו לדבר את כל הדברים האלה ותבקע האדמה אשר תחתיהם. ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש. וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל. וכל ישראל אשר סביבתיהם נסו לקלם כי אמרו פן תבלענו הארץ. (לא - לד):

הנה אומרו ותבקע וכו' ותפתח נראה כפול. ואם נדקדק הלשון נראה סותר זה את זה. כי בקיעה אינה פה, ובאומרו ותפתח נראה שהיה פה סתום ונפתח. אך הנה כתבנו כי פי הארץ אינו חור או בקוע בארץ. כי אם כח רוחני ושואב ובלוע כפי האדם באדם. וזה מאמרם ז"ל (ילקוט מקץ רמז קמח) כי כמו שיש אברים לאדם כן יש אברים לארץ. אדם יש לו ראש והארץ גם כן, וראש עפרות תבל. אדם יש לו פה והארץ יש לה פה, ופצתה האדמה את פיה. והוא כמפורש אצלינו שהוא כח מיוחד המתייחס לכל אבר כאשר באדם. והוא בזה, כי כאשר בכח פי האדם לשאוב ולבלוע, כן פי הארץ:

7. אור החיים במדבר פרק טז

ולרז"ל ראיתי שאמרו (סנהדרין קט ב) טעם שהזכיר הכתוב זכרון מולידיו וזה לשונם קרח שעשה קרחה בישראל, בן יצהר שהרתיח את העולם כצהרים, בן קהת שקיהה שיני מולידיו, בן לוי שנעשה לוייה לגיהנם, ולחשוב גם בן יעקב שעקב עצמו לגיהנם, יעקב ביקש רחמים וכו' עד כאן. ובעיני יפלא למה יכנה דברים הרעים לשמות הצדיקים ולא די זה אלא שמקשה בעל הדרשה ולחשוב בן יעקב וכו' אשר לא נכון להזכיר שם מבחר האבות בדרך זה, עוד יש להעיר באומרם שעקב עצמו לגיהנם הלא כבר אמר בן לוי שנתלוא לגיהנם ולמה יכפול הדבר ב' פעמים:

ולהאיר אור תורה אסדר ב' ג' גרגרים מסתרי תורה, הא' כי ענפי הקדושה אשר הכין וסדר המאציל ברוך הוא הם שבילי ומשפטי התורה אשר חקק ה' ביד משה עבדו, וכל המחליף סדר מסדרו הנה הוא עוקר הענף ההוא בסוד בחינת נשמתו ועושה הענף ההוא ענף רע כי יסתלק ממנו כח המקדש, וזה לך האות סוד הקרבן אשר יתפגל ויחשב טמא במחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו ובנותר וירד מכבוד קדושתו להיות טמא ומחייב אוכליו כרת: ב') כי הענף עצמו שבו פעל און הוא קודם לשלוח בו יד בסוד (ירמ' ב) תיסרך רעתך, נמצאת אומר כי ענף הקדושה יהפך לרעה ויהיה הודו לו למשחית רחמנא ליצלן:

ג') דע כי בחינת הנשמות אשר נטע ה' בעמו הם אותיות התורה כידוע ליודעי חן:

ד') דע כי כשברא ה' את האדם ברא נטע אחד שבו כלולים כל ענפי הקדושה, וכשחטא ונפגם נפגמו כל הנשמות שהיו תלויים בו וכל שיצאו ממנו פגומים היו, עד שיצתה נפש אברהם אבינו ונתלבנה באמצעות עשר נסיונות ונתברר הפסולת בישמעאל ויצתה נשמת יצחק ונתלבנה בעקדה, ונתברר הפסולת בתגבורת האש הוא עשו ויצתה נשמת יעקב בלא שום דופי, והוא מה שהעירונו רז"ל במאמרם (ב"מ פד א) שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם קדמאה עד כאן. פירוש שלא היה בו פסולת כאדם קודם שחטא:

נמצינו אומרים שהאילן הוא יעקב, ויצאו ממנו י"ב ענפים, ואחד מהם הוא לוי, ענף זה העניף ג' ענפים גרשון קהת ומררי, וקהת העניף ד' ענפים עמרם יצהר חברון ועוזיאל, וענפי יצהר הוא קרח, והנה בבא קרח להחליף ענפי הקדושה ולהפך הכהונה ממקומה נפגמו ענפי הקדושה שבשורש נשמתו שהיו כולן לשבח, והתחיל ממטה למעלה בראשונה הענף עצמו שהוא קרח בתחלה היה נקרא קרח טהור, בן יצהר שהיה מאיר לעולם כצהרים, בן קהת שהיה מקהה שיני כל רואה גדולתו ומעלתו, בן לוי שנתלוה מיום לידתו להקב"ה בכמה מעלות, ועכשיו הענף עצמו שנקרא קרח נפגם ועשה בו קרחה, ולא ענפו לבד אלא גם שורש הענף שבא ממנו שהוא יצהר נהפך לרעה כשורש נשמתו והרתיח כל העולם כולו כצהרים, ולא שורש אחד לבד אלא גם שורש שלמעלה ממנו שהוא בן קהת נהפך לרעה להקהות שיני מולידיו, ולא זו בלבד אלא גם שורש הענף הראשון שיצא מיעקב שורש של נפש קרח אשר שם נעקרה נפגמה ועשתה בו נקמה ללוותו לגיהנם, וממה שלא הזכיר הכתוב בן יעקב עדיין שורש הראשון שהוא בעיקר האילן שהוא יעקב לא נודעו מעשיו אם גם עדין הגיע הפגם ונמצא נעקר שורשו של קרח מעיקרו או לא:

ודע שיש מחלוקת רז"ל (סנהדרין קח א) בקרח ועדתו אם יש להם חלק לעולם הבא, למאן דאמר אין לו חלק לעולם הבא, גם שורשו ביעקב נמק, והוא מה ששאל השואל ולחשוב בן יעקב, ודקדק לומר שעקב עצמו לגיהנם פירוש לא נתלוה לבד שהוא לזמן מועט אלא עד סוף העולם, והוא מה שרמז במאמר שעקב עצמו לשון סוף ותכלית כעקבים שהם סוף תכונת האדם, ורז"ל ישתמשו בלשון זה כאומרם (סוטה מט ב) בעקבות משיחא וכו', ותיריך לפי שהתפלל על עצמו וכו' פירוש לעולם שכן הוא אלא שה' עשה נחת רוח ליעקב שהתפלל וכו', או אפשר שסובר שיש לו חלק לעולם הבא וזו היתה תפלתו של יעקב שלא יגיע כח החטא עד עיקר השורש שביעקב ולא ינתק חבל הכסף מעיקרו ויש תקוה לאחריתם, והוא מאמר התנא (סנהדרין שם) עליהם אמר הכתוב (ש"א ב) מוריד שאול ויעל, וראיתי לדקדק אומרם ויעל ולא אמר ומעלה כשיעור שאמר בסמוך ה' ממית ומחיה וכמו כן אמר אחר כך ה' מוריש ומעשיר, אכן נתכוון לומר דברי התנא עצמו שעל עדת קרח הוא מדבר, לזה אמר ויעל פירוש כבר העלה אותם קודם שהורידם שהרי קדמה תפלת יעקב לירידתם ומאז נכתבו בספר העליה:

8. בני יששכר מאמרי חודש מרחשון מאמר א - מהות החודש

ועוד אקדים לך, ידוע מחלוקת קרח היה, דהנה כהן הוא בבחינת חסד והוא במעלה על הלוי שהוא בבחינת גבורה, על כן הלויים המה משרתים בעבודתם אל עבודת הכהנים כדי שיהיה תגבורת החסדים על הגבורות, והנה קרח שהיה לוי רצה להיות במעלה על אהרן שהיה כהן הנה רצה להגביר הגבורות על החסדים [זוה"ק ח"ג קע"ו ע"א], והנה באמת לעתיד במהרה בימינו יהיו הגבורות במעלה על החסדים כמעלת הזהב על הכסף, אלא קרח אכלה פגה, על כן לעתיד יתעלה קרח וכמו שכתב האריז"ל צדי"ק כתמ"ר יפר"ח [תהלים צב יג] סופי תיבות קר"ח [ספר הגלגולים פמ"ט].

9. שמונה קבצים / קובץ ו / צא.

צא. המחשבה האלהית בצורתה החיה המעשית, היא המחשבה המצורפת לעבודת המקדש, שאי אפשר לה להיות בתיקונה כי אם על ידי העבודה המעשית של הקרבנות, ודוקא על ידי כהנים בני אהרן. הם הם המסוגלים להחיות את המחשבה האלהית באופן שחייה יהיו חיי כל, חיי כל יסוד ודומם, חיי כל צמח וחי, חיי כל אדם וגוי, חיי כל ישראל, וכל צבאי צבאות מרומים. זר אשר יקרב, יפתח את צינור החיים המחשביים הללו בצורה מקולקלת, מעוותת ומזיקה, שהיא מביאה בסוף להנזר אחור מאחרי החיים האלהיים. ונזירה זו, נזירה כללית היא, הפועלת על היקום כולו. קרח, אשר בקש לקעקע יסוד הכהונה, פגע ביסוד העולם, בברית התיכון של היקום, וארץ התקוממה לו. עד אשר נטיה זו בעצמה תהיה העדה לחיים של המחשבה האלהית, צדיק כתמר יפרח.

והנה יש לעיין מה היה חטאם של קרח ועדתו שנתחייבו כליה כולם. ועוד למה לא נענשו בעונש אחר במיתה או במגפה או בשאר עונשים. מה טעם נענשו בפתיחת הארץ. ועוד מה טעם אמר ואם בריאה יברא ה'. כי מה טעם לזאת הבריאה. והנה זה העון סתום וחתום בזאת הפרשה. כי כבר ידוע כי ערך העונש כערך העון. האם היה ראוי שימותו מיתה חטופה בפתיחת הארץ בעבור שהיו מבקשים כהונה. או בעבור שאמרו כנגד אהרן ומשה ומדוע תתנשאו על קהל ה'. או בעבור שאמרו המעט כי העליתנו. או בעבור שאמרו לא נעלה. אין זה ראוי כי משה היה עניו מאד ולא היה מקפיד על בזיונו. ואפילו אם נאמר שחטאם היה בעבור שחשבו שמשה עשה כל הדברים מדעתו. באמת ראויים היו לעונש גדול אבל לא לעונש זה הנפלא. עד שזה הספק אין לו היתר ושעת הכושר. אם לא באור הזרוח על חכמי האמת אשר שמו פניהם אל מול פני המנורה הטהורה. היא נר ה' המאירה בחושך. וזה הדבר גלה אותו הקדוש רשב"י בפרשת בראשית באומרו יהיה רקיע בתוך המים. וכאן נרמז מחלוקת קרח ועדתו שנבדלו מעדת ישראל. והחזיקו במחלוקת ומאנו לשוב. ונדבקו ביום שני שנאמר שם ויהי מבדיל. כי ההבדלה היא המחלוקת. וזהו ויקח קרח נחלק מתוך העדה להחזיק במחלוקת. שהוא סוד ההבדלה בסוד ויהי מבדיל בין מים למים. ולזה אמר משה המעט מכם כי הבדיל אלהי ישראל אתכם. ואמר שם כי שבט לוי היו דבקים במדת הדין בסוד ויהי מבדיל. ולכן כתיב בהם והעבירו תער על כל בשרם. כי היא תער השכירה של מדת הדין. וכשראה השם שנדבקו במדת הדין. הבדילם מעדת ישראל. בענין שזאת ההבדלה תהיה לטובה. ולכן ברכם יעקב אביהם אחלקם ביעקב. ואמר ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה. מכח אף וחרון ועברה. והשם לא רצה שיהיו נדבקים במדת הדין הקשה. והבדילם לטובה לעבוד את עבודת המשכן. בענין שלא יהיה להם חלק עם ישראל. אלא אשי ה' ונחלתו הבאים מכח האש והדין יאכלון. ולכן אמר בהם הבדלה. ואמר גם כן ביום שני הבדלה לפיל שבו נברא המחלוקת. ולכן לא אמר ביום שני כי טוב כמו בשאר הימים. לפי שהמחלוקת הוא לקות ותכלית וקללה ואין בו טוב. עד שאמרו ומה מחלוקת שהוא לקיומו של עולם כך. שאלו לא נברא זה הרקיע בתוך המים להבדיל בין מים מתוקים למים סרוחים ובין מים עליונים למים תחתונים לא היה העולם מתקיים. ועכ"ז לא אמר בו כי טוב. לפי שיש שם הבדלה ומחלוקת. מחלוקת האנשים ומחלוקת קרח ועדתו שהוא חרבנו של עולם. עאכ"ו שאין ראוי לומר בו כי טוב. וכן אמרו שלא נאמר בו כי טוב. לפי שנברא בו גיהנם שנאמר כי ערוך מאתמול תפתה. איזה יום שיש לו אתמול ואין בו שלשום זה יום שני. וכן אמרו לא נאמר כי טוב בשני. לפי שאין טוב אלא באחד וכמו שפירשתי שם. ואחר שיש שניות וחלוק אין בו טוב. כאמרו ועם שונים אל תתערב. ולכן שבט לוי יש בו הבדלה וחלוקה מצד שנדבקו ביום שני והוא שני לשמעון. כי ראובן אמר אז חללת יצועי עלה. ואחר שכל מעשה בראשית תלוי ביום שני וקרח החזיק במחלוקת. אמר שם שקרח כפר במעשה בראשית. ולכן אמר משה אחר שהוא מכחיש במעשה בראשית. נתדבק באש של גיהנם הקשה הנבראת ביום שני. וא"כ מן ההכרח הוא שיפול בגיהנם וירד שאולה. ולכן אמר שם כי משה במעשה בראשית נסתכל. ולכן אמר וירדו חיים שאולה וכו'. ואחר שזה כן הנה כל הפרשה מפורשה. והספק הגדול מתורץ. ומכאן ואילך אדבר בארשת ואומר כי כבר נודע חטא קרח. ורוב העונות אינם נכרים אלא כפי העונש. כאמרו ולך ה' חסד כי אתה תשלם וכו'. באופן שבזה יכיר חטאו ויודה. וא"כ אחר שקרח ועדתו כפרו במעשה בראשית. וכמו שכתבתי בתחלת הפרשה שחשב שהעולם כמנהגו נוהג. וכפר במצות ציצית ובה' אחד שהוא פתיל תכלת המקשר העולמות כולם. ראוי היה שיד העדים תהיה בו בראשונה. וזה כענין דור המבול שכפרו בבריאת העולם. ולכן היה עונשם והנני משחיתם את הארץ. כן היה ראוי בכאן שהוא כפר במעשה בראשית ובבריאתו שירד לגיהנם. והארץ שכפרו בה תפתח את פיה ותבלע אותם. ובזה תבין מה שאמר ואם בריאה יברא ה'. כלומר דבר ידוע הוא שאתה בראת העולם. ואלו האנשים הרשעים כופרים ואומרים שלא בראת העולם. ולכן אם בריאה יברא ה'. כמו שהוא אמת שבראת העולם ופצתה האדמה את פיה ובלעה אותם. בענין שידעו כל העולם כי נאצו האנשים האלה את ה'. אחר שכופרים בבריאת העולם:

11. של"ה פרשת קרח תורה אור

טו. ועתה נבוא לביאור הפרשה. המחלוקת של קרח היה בהם שלשה כתות. א', קרח היה לץ, אשר עליו נאמר (תהלים א, א) 'במושב לצים לא ישב' כדאיתא בהמאמר לעיל (אות ו). ב', דתן ואבירם הם רשעים, כמו שנאמר (במדבר טז, כה - כו) 'וילך אל דתן ואבירם [וגו'] (ויאמר) [וידבר וגו'] סורו נא מעלי אהלי האנשים הרשעים האלה'. ועליהם נאמר (תהלים שם) 'אשר לא הלך בעצת רשעים'. מאתים וחמשים איש היו חוטאים בנפשותם, כמו שנאמר (במדבר יז, ג) 'את מחתות החטאים האלה

בנפשתם', ועליהם נאמר (תהלים שם) 'בדרך חטאים לא עמד'. קרח היה לץ והיה מתלוצץ מענין עבודת האדמה, ואחר כך היה מתלוצץ מענין הצאן כדאיתא במדרש דלעיל (אות ו). ומצינו בבריאת עולם שקין הביא מפרי האדמה, והבל הביא מהצאן, וקין הביא פשתן, וצמר בא מן הצאן, ויש הבדל גדול ביניהם, על כן צמר ופשתים ביחד הם כלאים (תנחומא, בראשית ט), והארכת בדבר זה במקומו (פרשת נח אות יח). וכבר נודע מה שאמרו המקובלים (ספר לקוטי תורה, פרשת קרח), כי קרח הוא גלגול קין, כי נתגלגל קין שלש פעמים מצד נפש רוח ונשמה. והיינו במצרי שהרג משה, ויתרו חותן משה, כמו שנאמר (שופטים ד, יא) 'וחבר הקיני נפרד מקין', ואחר כך בקרח. ומשה הוא גלגול של הבל, ועשה בו נקמה שלש פעמים. שהרג את המצרי, וכן רמז 'ויך את המצרי' (שמות ב, יב), 'ויך עם המלה בגימטריא 'הבל', 'המצרי' בגימטריא 'משה'. ויתרו עשה לו הכנעה ונתן לו את צפורה בתו, שהיא היתה התאומה היתירה שבעבורה הרג קין את הבל. ועתה קרח שעשה מחלוקת הגדול וחזר לסורו, אז הרגו משה ונתקיים 'שפך דם האדם באדם דמו ישפך' (בראשית ט, ו), כלומר, אותו האדם עצמו שנהרג, הוא הרג את הורגו, וכן משה שהוא הבל הרג את קרח שהוא קין*. ומיתתו היתה בבליעה מדה כנגד מדה, כי פצתה הארץ את פיה לבלוע דם הבל. כן כתב הציוני (פרשת קרח).

טז. והנה קין נקרא קינא דמסאבותא כמו שכתב הזהר (ח"א דף נ"ד ע"א) שמכח שבא נחש על חוה והטיל בה זוהמא מזו הזוהמא נעשה קין. וסיבת הנחש היתה הקנאה, כי קנאה בחוה, וכן קרח קנא בנשיאות אליצפן כו', נמצא קרח זוהמת הנחש. והיו שלשה אלה אחוזים בקנאה ותאוה וכבוד שמוציאין את האדם מן העולם (אבות פ"ד מ"א), שהם היפך משלש שלמיות הנזכרים לעיל (אות ז). וקרח מצד הקנאה, ודתן ואבירם מצד התאוה, ומאתים וחמשים איש מצד הכבוד כאשר נפרש (אות כ - כה). קרח מצד הקנאה והוא זוהמת הנחש. וכמו שהנחש כפר בחידוש העולם יש מאין רק יש מיש, כמו שאמר מן העץ הזה אכל וברא את העולם (בראשית רבה פי"ט ט"ד), והכופר בחידוש כופר במציאת השם יתברך, וכן קין כשעשה מחלוקת עם הבל אמר לית דין ולית דיין ולית עולם אחרן, כדאיתא בתרגום יונתן פרשת בראשית (ד, ח). וכן קרח כפר בנבואת משה רבינו ע"ה ובתורה מן השמים, והעולם נברא בזכות משה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (בראשית רבה פ"א ט"ד) 'בראשית' (בראשית א, א) בשביל משה שנאמר (דברים לג, כא) 'וירא ראשית לו'. ומשה רבינו ע"ה היה היפך מהקנאה, כמו שאמר ליהושע (במדבר יא, כט) 'המקנא אתה לי', והיה חפץ שתתפשט הנבואה בכל עם ה'. וקרח היה בו קנאה מקנאת הנחש.

יז. ונסמך מחלוקת קרח לפרשת ציצית כמו שכתב רש"י, כי ציצית מורה על אחדות השם יתברך ומציאותו, שהוא יתברך חידש את העולם, ומורה על תורה מן השמים, ומורה על שכר ועונש. כי בציצית כתיב (שם טו, לט) 'וראיתם אתו' שכן יש שמונה חוטין למטה מהגדיל, ושמונה חוטין למעלה מהגדיל התחוב בכנף, ואחר כך חמשה קשרים כל קשר כפול, הרי הם עשרה, והכל ביחד עולה כ"ו כמנין שם ידו"ד, שהוא מורה היה הוה יהיה ושהוא היוה את הכל. ומורים על סוד 'אחד', ה'ח' הוא ח' חוטין, 'ד' ד' ציציות, 'א' קשר העליון דאורייתא (מנחות לט א). וכן מורה על חידוש עולם, ד' ציציות לארבע רוחות העולם התלויים בבגד עליון, דהיינו 'מלך גאות לבש', ובו הם מקושרים ותלויים בו ומשתלשלים למטה, וד' ציציות הם ל"ב חוטין, כמנין ל"ב אלהים המוזכרים בבריאת העולם. וכן מורה על תורה מן השמים, כי ציצית וח' חוטין וה' קשרים עולה תרי"ג (במדבר רבה פי"ח ס"א). וכן מורה על שכר ועונש, כי תכלת מורה על הדין כמו שכתבו המקובלים (עיין פרדס שער כ"ג ערך תכלת), והלבן מורה על הרחמים. וקרח שכפר בנבואת משה מחמת קנאתו, אז כפר בו גם כן יתברך, כמו קין שאמר לית דין ולית דיין, אף שידע מגדולתו יתברך אמר כי הוא כביכול ככל אלהי העמים. וזהו שאמר (במדבר טז, ג) 'ובתוכם ה', לא שכינה על ראשם חס ושלום. וזה ענין שהוצרך משה להראות בריאה חדשה מאתו יתברך, כמו שנאמר (שם שם, ל) 'ואם בריאה יברא ה'.